

Filip, Štěpán Martin

Asumpcionistické hnutí

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
2003, vol. 52, iss. C50, pp. [223]-232

ISBN 80-210-3380-0

ISSN 0231-7710

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102551>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ŠTĚPÁN MARTIN FILIP

ASUMPCIONISTICKÉ Hnutí

O slavnosti Všech svatých dne 1. listopadu 1950 papež Pius XII. vyhlásil jako dogma víry pravdu o tělesném nanebevzetí Panny Marie. V apoštolské konstituci *Munificentissimus Deus*, která tento vrcholný úkon jeho učitelské autority zachycuje,¹ je samotné znění dogmatu vyjádřeno slovy: „... *autoritou našeho Pána Ježíše Krista, svatých apoštolů Petra a Pavla i naší autoritou vyhlášíme, prohlašujeme a definujeme jako Bohem zjevené dogma, že neposkrvněná Bohorodička a ustavičná Panna Maria, když se uzavřel běh jejího pozemského života, byla vzata s duší i tělem do nebeské slávy.*“²

Jedním z významných faktorů, které přispěly k vyhlášení dogmatu o Mariině nanebevzetí, bylo mohutné petiční hnutí, tzv. asumpcionistické hnutí, jemuž chceme věnovat pozornost v tomto našem příspěvku.³ K jeho poznání máme k dispozici prvotřídní pramennou edici, jakou je bezesporu monumentální dvou-svazkové dílo *Petitiones de Assumptione corporea B. V. Mariae in Caelum definienda ad Sanctam Sedem delatae*, které vydali ve Vatikánu jezuité Vilém Hentrich a Rudolf Gualter de Moos.⁴ Tato práce byla publikována již v roce 1942, ale

¹ P i u s XII: *Constitutio apostolica «Munificentissimus Deus» qua fidei dogma definitur Deiparam Virginem Mariam corpore et anima fuisse ad caelestam gloriam assumptam*, 1 novembris 1950. Acta Apostolicae Sedis 42, 1950, s. 753–771 (čes. vyd.: *Apoštolská konstituce «Munificentissimus Deus». O pozdvížení Bohorodičky Panny Marie s tělem i duší do nebeské slávy*. In: Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria. Úvod. studie a překlad C. V. Pospíšil. Olomouc 2000, s. 43–64).

² „... *auctoritate Domini Nostri Iesu Christi, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli ac Nostra pronuntiamus, declaramus et definimus divinitus revelatum dogma esse: Immaculatam Deiparam semper Virginem Mariam, expleto terrestris vitae cursu, fuisse corpore et anima ad caelestem gloriam assumptam.*“ Tamtéž, s. 770 (čes. vyd.: s. 63–64).

³ Cílem příspěvku není nějaké vyčerpávající a podrobné probrání dané problematiky, ale spíše její první, informativní přiblížení.

⁴ (= HM). Typis Polyglottis Vaticanis 1942, 2 tom. (XLIII–1061 + XV–1110 s.). Srov. také B o v e r, José M.: *La Asunción de María*. Estudio teológico histórico sobre la Asunción corporal de la Virgen a los cielos. En colaboración con J. A. de Aldama y F. de P. Solá. Madrid 1951², s. 145–154.

světlo světa mohla z technických důvodů spatřit až v roce 1944.⁵ Vznikla, jak to dosvědčuje samotná apoštolská konstituce *Munificentissimus Deus*,⁶ na přímý popud papeže Pia XII. v rámci blízké přípravy na vyhlášení dogmatu. Když bylo dílo hotovo, přijal tentýž papež dne 15. prosince 1944 oba jezuitské autory na audienci, aby od nich s radostí přijal jeho první výtisk.⁷

Náš výklad bude tudíž vycházet z této grandiózní knihy a bude mít tři hlavní části:

I. Představení samotné knihy.

II. Dějiny asumpcionistického hnutí.

III. Česko-moravský podíl na tomto hnutí.

Na závěr se pak zastavíme u toho, jaký je teologický význam žádostí o vyhlášení nanebevzetí.

I. Kniha *Petitiones de Assumptione*

Dílo je možno rozdělit na dvě nestejně veliké části: na část dokumentární a systematickou. Než však postupně přistoupíme k těmto dvěma hlavním částem, musíme se ještě krátce zastavit u úvodu knihy:⁸ V něm je především důležitá informace o pramenech, kterými bylo zvláštní oddělení v archívu Kongregace sv. Officia, zvané *De Assumptione*. Do něho byly podle dispozic papeže Lva XIII. z roku 1880, které pak obnovovali jeho nástupci na papežském stolci, ukládány všechny žádosti o dogmatické vyhlášení nanebevzetí, jež docházely k Apoštolskému stolci. Naši jezuitští autoři dostali tudíž tehdy velmi vzácné povolení, aby mohli pracovat v příslušném oddělení archívu kongregace Sv. Officia. Oba v úvodu upozorňují také na to, že z válečných důvodů nemohli navštívit jiné archívy, což má za následek, že skutečný počet žádostí jistě převyšuje počet, který udávají.

§ 1 Dokumentární část knihy

V první, dokumentární části, která zahrnuje celý první svazek a první polovinu druhého svazku naší knihy,⁹ se uvádějí samotné žádosti, respektive jejich nejvýznamnější části, uspořádané podle hierarchického principu: Tak před námi postupně defilují žádosti 72 kardinálů, 17 patriarchů a 11 patriarchálních vikářů; žádosti otců I. vatikánského koncilu a 76 kolektivních žádostí ze strany plenárních a provinčních koncilů a biskupských konferencí. Následují individuální žádosti 1 325 arcibiskupů a sídelních biskupů, 167 apoštolských administrátorů, pomocných biskupů, koadjutorů a kapitulních vikářů, 131 titulárních biskupů, 67

5 Srov. tamtéž, s. 146.

6 Srov. P i u s XII: *Constitutio apostolica*, s. 755–756 (čes. vyd.: s. 46).

7 Srov. B o v e r, J. M.: *La Asunción*, s. 145.

8 HM I, s. XV–XXVI.

9 HM I; t. II, s. 1–658.

apoštolských prefektů, 261 apoštolských vikářů, 22 nunciů a apoštolských delegátů atd. K žádostem prelátů se přidružují žádosti 61 generálních představených řeholních řádů a kongregací, 40 církevních fakult a seminářů, 11 mezinárodních kongresů, 28 národních kongresů, 17 diecézních kongresů a 18 shromáždění kněžstva. Dále následují žádosti 17 063 diecézních kněží, 15 228 řeholníků, 50 975 řeholnic a 8 086 396 křesťanských laiků. Je zde publikováno také 23 hlavních formulací žádostí.¹⁰ Mnozí však vyjadřují žádost vlastními slovy, bez užití této předchozí formulace, někdy i způsobem, který dosahuje takřka formy teologického traktátu.

§ 2 Systematická část knihy¹¹

V druhé, systematické části knihy je zkoumán materiál, shromážděný v první, dokumentární části, a to z trojího hlediska: dogmatického, geografického a historického.

1. Dogmatické pojednání¹²

Dogmatické pojednání se zabývá třemi body:

- a) teologickou známkou, jíž si žadatelé přejí (zda má být vyhlášeno jako dogma);
- b) samou pravdou, která je žádána, aby byla vyhlášena;
- c) teologickými základy, o něž se žádosti opírají.

Vysvítá tak, že z 3 018 žádostí, zaslaných Apoštolskému stolci v letech 1869–1941 církevní hierarchií, 2 917, tj. 96 %, si přeje, aby nanebevzetí Panny Marie bylo vyhlášeno jako pravda obsažená v pokladu Božího zjevení. Zajímavé je, že mnohé žádosti si přejí, aby zároveň s nanebevzetím bylo dogmaticky vyhlášeno také univerzální prostřednictví Panny Marie.

2. Geografické pojednání¹³

Geografické pojednání se dělí do čtyř kapitol: v první kapitole jsou žádosti roztříděny geograficky,¹⁴ v druhé kapitole je hledisko geografické propojeno s hlediskem hierarchickým (pomocí veliké tabulky),¹⁵ v třetí kapitole se srovnává počet biskupství, která žádala dogmatické vyhlášení, s celkovým počtem biskupství existujícím v každém národě¹⁶ a ve čtvrté kapitole se zvláštním způsobem podtrhává souhlas všech východních církví sjednocených s Římem v žádosti o vyhlášení nanebevzetí.¹⁷

10 HM I, s. 3–48; s. 955–956.

11 HM II, s. 659–1057.

12 HM II, s. 661–743.

13 HM II, s. 744–879.

14 HM II, s. 745–821.

15 HM II, s. 822–831.

16 HM II, s. 832–854.

17 HM II, s. 855–879.

Výsledkem těchto srovnávacích geografických studií je zjištění, že 820 sídelních biskupství, která žádala o vyhlášení dogmatu, představuje 73 % všech těchto biskupství na světě. Tento poměr ještě vzroste, když připojíme apoštolské vikáře, apoštolské administrátory a podobné preláty. Celkově se proto může říci, že tři čtvrtiny světového episkopátu se vyslovilo ve prospěch vyhlášení Mariina nanebevzetí. Zbývá čtvrtina se pak většinou nevyslovila proti. Můžeme tudíž hovořit o morálně všeobecném souhlasu celosvětového katolického episkopátu.

Historické pojednání, velmi zajímavé, probereme nyní ve druhé části našeho výkladu.

II. Dějiny asumpcionistického hnutí

Na základě archivního materiálu, v ní otiskčeného, i na základě další literatury podává naše kniha také dějiny asumpcionistického hnutí, a to v letech 1863–1940.¹⁸ Jak ještě uvidíme, toto hnutí nebylo jednotvárné: mělo svá plodná období, kdy rychlými kroky kráčelo vpřed, ale také období stagnace, kdy poněkud odpočívalo. Podle našich autorů můžeme dějiny tohoto hnutí rozdělit do osmi období, kterým se nyní budeme postupně věnovat.

§ 1 První období: před I. vatikánským koncilem (1863–1869)¹⁹

Když dne 8. prosince 1854 papež Pius IX. vyhlásil slavnostně dogma o Neposkvrněném početí Panny Marie, vedlo to biskupy i věřící lid takřka spontánně k tomu, že začali uvažovat o slavnostním dogmatickém vyhlášení dalšího privilegia Panny Marie, totiž jejího nanebevzetí.

Nakolik je to možné zjistit z archivních pramenů, první žádost o dogmatické vyhlášení Mariina nanebevzetí poslala dne 27. prosince 1863 papeži Piovi IX. španělská královna Isabela II. K podání této žádosti, po které pak brzy následovaly žádosti dvorních dam španělského dvora, byla Isabela II. pohnuta velkým světcem, který byl jejím zpovědníkem a učitelem náboženství jejích dcer, totiž arcibiskupem sv. Antonínem Maria Klaretem.

Sv. Antonín Maria Klaret vykonal ještě více ve věci budoucího vyhlášení dogmatu o nanebevzetí svou knihou *Apuntes que para su uso personal y para el régimen de la diócesis escribía y tenía siempre a la vista el arzobispo de Santiago de Cuba D. A. M. Claret y Clará* (*Poznámky, které pro své osobní užívání a pro řízení diecéze napsal a měl stále před očima arcibiskup ze Santiaga de Cuba pan A. M. Claret y Clará*), v níž otiskl zmiňovanou žádost Isabely II., doprovázenou svými nadšenými komentáři: tato kniha byla totiž brzy vícekrát vydána a dostala se do rukou téměř veškerého španělského a latinskoamerického episkopátu.

¹⁸ HM II, s. 880–1057.

¹⁹ HM II, s. 881–901.

Dále musí být zmíněn článek, otištěný 6. února 1869 ve významném jezuitském časopise *La Civiltà Cattolica* (který je quasi-oficiálním vatikánským časopisem), který referoval o situaci katolíků ve Francii a mimo jiné se zmiňoval o jejich velikých nadějích ohledně vyhlášení dogmatu o nanebevzetí na blížícím se I. vatikánském koncilu. Tento článek byl příznačně nazván „*zatroubením na polnici*“,²⁰ neboť vyvolal četné reakce, a to jak pozitivní, tak i negativní. Z pozitivních reakcí je třeba zmínit žádosti o vyhlášení dogmatu o nanebevzetí, které vyslaly do Říma dva partikulární koncily, totiž provinční koncil v ekvádorském Quito a plenární koncil v asijské Smyrně, a dále asumpcionistické hnutí v Itálii, vedené benediktinem P. Luigim Vaccarim. Co se týká negativních reakcí, bylo to odmítání vyhlášení dogmatu o nanebevzetí ze strany některých francouzských biskupů, dále velmi těžký útok proti témuž od známého německého profesora teologie Ignáce Döllingera a umírněnější odmítání ze strany některých německých laiků a biskupů.

§ 2 Druhé období: I. vatikánský koncil (1869–1870)²¹

Mnozí biskupové, kteří přicházeli na I. vatikánský koncil, měli ve své duši touhu, aby koncil vyhlásil dogma o nanebevzetí: mezi nimi zaujímal čelné místo už zmiňovaný sv. Antonín Maria Klaret. Během koncilu se k nim přidali další koncilní otcové, takže celkově bylo v jeho průběhu publikováno devět různých žádostí o vyhlášení dogmatu o nanebevzetí, které podepsalo 187 koncilních otců.

Oproti těmto nadšeným zastáncům vyhlášení dogmatu o nanebevzetí existovala ovšem na koncilu poměrně početná skupina, zvaná „*Episcopi oppositantes*“, která se vůči tomuto vyhlášení dogmatu – a také vůči vyhlášení dogmatu o papežské neomylnosti – stavěla negativně: jednalo se zřejmě o 136 otců.

Koncilní jednání v roce 1870 zcela ovládla diskuse o vyhlášení dogmatu o papežské neomylnosti, ke kterému pak došlo dne 18. července 1870. Než se mohlo přikročit k jednání o dogmatu o nanebevzetí, došlo k přerušení koncilu.

§ 3 Třetí období: od I. vatikánského koncilu do konce 19. století (1871–1899)²²

Z pokoncilního období zaslouží zmínku zvláště mohutné asumpcionistické hnutí v letech 1879–1880, vedené s novým nadšením už zmiňovaným benediktinem P. Luigim Vaccarim, který se mezitím – hned po koncilu v roce 1871 – stal biskupem. Tento duchovní syn sv. Benedikta vyzýval celý katolický svět k žádosti o dogmatické vyhlášení Mariina nanebevzetí. Jeho mohutnému hnutí však učinilo konec rozhodnutí Sv. Officia, které pod vlivem velkého odporu, jaký vyvolalo zvláště v Německu vyhlášení dogmatu o papežské neomylnosti, zakázalo v něm pokračovat. Vaccari se tomuto rozhodnutí poslušně podrobil.

²⁰ „... un toque de clarín...“ B o v e r, J. M.: *La Asunción*, s. 148.

²¹ HM II, s. 901–917.

²² HM II, s. 917–932.

Plodem Vaccariho nadšení však bylo velké asumpcionistické hnutí v mexické diecézi Puebla de los Angeles, odkud máme 25 000 žádostí od kněží a věřících.

§ 4 Čtvrté období: rozkvět hnutí na počátku 20. století (1900–1902)²³

Po období určité stagnace se asumpcionistické hnutí neočekávaně probouzí k životu na počátku 20. století: započaté modlitebními akcemi ve Francii se rozšiřuje do Španělska, kde je jeho velkým podporovatelem sevillský arcibiskup, blah. Marcel Spinola y Maestre, Portugalska, Itálie a celého světa. V Itálii je jeho horlivým vedoucím blah. Bartoloměj Longo, dominikánský terciář, a jeho hlavním centrem se stává jím založená poutní svatyně Panny Marie Růžencové v Pompejích.

Mariologický kongres v Lyoně v roce 1900, který je mezinárodní, i když tak ještě není oficiálně nazýván, je prvním kongresem tohoto druhu, který zasílá svou žádost o vyhlášení dogmatu o nanebevzetí Apoštolskému stolci.

§ 5 Páté období: odpor v letech 1902–1906²⁴

Tento rozmach asumpcionistického hnutí vyvolal odpor ze strany církevních modernistů, kteří zabránili tomu, aby dva první mezinárodní mariologické kongresy, totiž kongres ve švýcarském Fribourgu v roce 1902 a v Římě v roce 1904, podaly žádost, což bylo pro mnohé trpkým zklamáním. Nicméně, i přes tento odpor, asumpcionistické hnutí dále kvetlo mezi věřícím lidem a jeho pastýři.

§ 6 Šesté období: příznivý postoj mezinárodních mariologických kongresů v letech 1906–1913²⁵

Situace se však mění, když papež Pius X. a římské kurie razantně vystupují proti modernismu. Mezinárodní mariologické kongresy, které dříve odmítly podat žádost, se nyní naopak stávají motory asumpcionistického hnutí, ať je to třetí mezinárodní mariologický kongres ve švýcarském Einsiedelnu v roce 1906, čtvrtý kongres ve španělské Zaragoze v roce 1908, pátý kongres v rakouském Salzburгу v roce 1910 nebo poslední šestý kongres v německém Trevíru v roce 1913.

V této době také významně působí jako centrum asumpcionistického hnutí klášter sester Navštívení Panny Marie ve francouzském Le Mans.

§ 7 Sedmé období: I. světová válka a doba těsně po ní (1914–1920)²⁶

V letech I. světové války dochází z pochopitelných důvodů k utlumení asumpcionistického hnutí, avšak i nyní se můžeme setkat s některými jeho velmi významnými projevy, jako je kolektivní žádost všech biskupů rakouské říše

²³ HM II, s. 932–949.

²⁴ HM II, s. 949–956.

²⁵ HM II, s. 957–962.

²⁶ HM II, s. 963–977.

z roku 1917, o níž bude ještě řeč, nebo veřejná žádost všech biskupů, prezidenta, magistrátů a věřících Kolumbie ze dne 15. srpna 1916.

§ 8 Osmé období: rozkvět v letech 1921–1940²⁷

Po skončení války a poválečných obtíží dochází opět k novému, předtím nebývalému rozkvětu asumpcionistického hnutí, jak je to patrné ze skutečnosti, že z tohoto období pochází zhruba 80 % všech žádostí. Tento rozkvět zahajuje první panamerický kongres mariánských kongregací, který se konal v roce 1921 v Santiagu de Chile.

Následuje pět mohutných mezinárodních asumpcionistických kampaní, které se sice liší ve svém původu, avšak shodují ve svých výsledcích:

1. Kampaň jezuity P. José Humberta Salvadora, která začala v roce 1923 ve Španělsku, z něhož se pak rozšířila do Latinské Ameriky, Kanady, Filipín, Indie, Číny atd.
2. Celosvětová kampaň již zmiňovaného blah. Bartoloměje Longa v letech 1925–1926, započatá v Itálii.
3. Kampaň veronského mezinárodního asumpcionistického výboru v letech 1929–1937, známá také pod názvem „*Le donne italiane*“ („*Italské ženy*“),²⁸ která po smrti Bartoloměje Longa vzala za své jeho úkol.
4. Kampaň generálního sekretariátu Díla intronizace Nejsvětějšího Srdce Ježíšova pod vedením P. Matthewa Crawleyho, který v letech 1932–1933 sbíral podpisy ve Francii, Belgii, Španělsku, Anglii, Africe a Asii.
5. Kampaň generálního sekretariátu mariánských kongregací (u generální kurie jezuitů), který v letech 1933–1934 sbíral podpisy po celém světě.

K těmto mezinárodním kampaním se připojily obdobné kampaně národního charakteru ve Španělsku, Švýcarsku, Kanadě, Itálii, Portugalsku, Ekvádoru, Brazílii, Číně a Peru a mnohé další akce. Z nich nesmí být opomenuty mariologické kongresy, neboť nejenom žádaly o vyhlášení dogmatu o nanebevzetí, ale také vědecky diskutovaly o jeho možnosti a důvodech: jednalo se o pátý bretaňský mariologický kongres v roce 1924 v Nantes, o španělský mariologický kongres v roce 1926 v Covadonga, o hispanoamerický mariologický kongres v roce 1929 ve španělské Seville, o čtvrté belgické národní mariánské „týdny“ v roce 1934 v opatství Tongerlo a o španělský mariologický kongres v roce 1940 v Zaragoze.

III. Česko-moravská účast na asumpcionistickém hnutí

Co do významu i počtu je nejvýznamnějším podílem na asumpcionistickém hnutí účast španělská,²⁹ hned po ní následuje účast italská. S tímto dvojím podí-

²⁷ HM II, s. 977–1032.

²⁸ Podle stejnojmenného názvu veronského časopisu, jehož šéfredaktor Amadeo Balzaro byl jedním z hlavních organizátorů této kampaně. Srov. HM II, s. 988.

²⁹ Velmi ji vyzdvihuje B o v e r, J. M.: *La Asunción*, s. 149–154.

lem, který v případě Španělska dosahuje téměř jednoho a tři čtvrtin milionu účastníků a v případě Itálie jednoho a půl milionu účastníků, se účast českomoravská nemůže rovnat. Má však nicméně své místo v celkovém chóru hlasů: místo, které je významné pro nás.³⁰

Z geografického přehledu naší knihy³¹ vyplývá, že celkem žádali Apoštolský stolec o dogmatické vyhlášení nanebevzetí:

- dva kardinálové, a to olomoučtí arcibiskupové František Sal. Bauer a Lev Skrbenský z Hříště;
- jedna diecézní synoda, a to brněnská diecézní synoda v roce 1934;³²
- 11 sídelních biskupů, a to brněnský biskupové Pavel de Huyn, Norbert Klein a Josef Kupka, který žádal dvakrát,³³ českobudějovičtí biskupové Josef Antonín Hůlka a Šimon Bárta, královéhradečtí biskupové Josef Doubrava, Karel Kašpar a Mořic Pícha, olomoučtí arcibiskupové František Sal. Bauer³⁴ a Leopold Prečan a pražský arcibiskup Pavel de Huyn³⁵;
- dva pomocní biskupové, a to pražští pomocní biskupové Antonín Eltschkner a František Zapletal;
- 267 diecézních kněží;
- 20 řeholníků;
- 465 řeholnic;
- 37 669 laiků.

Ke kampani „*Le donne italiane*“ se připojilo 62 diecézních kněží, 10 řeholníků, 465 řeholnic a 23 271 laiků a ke kampani generálního sekretariátu mariánských kongregací 14 246 laiků.

Musí se ještě vyzdvihnout velmi významná a rozsáhlá kolektivní žádost biskupů celé rakouské říše, kteří se sešli ve Vídni dne 10. listopadu 1917, neboť je považována za teologicky nejvýznamnější z těch žádostí, které byly do té doby podány.³⁶ Je samozřejmé, že mezi těmito biskupy byli také biskupové čeští a moravští.

Z negativní účasti je třeba zmínit, že pražský arcibiskup kardinál Bedřich Josef Schwarzenberg poslal dne 25. července 1869 apoštolskému nunciiovi ve Vídni list – memoriale, v němž se v souvislosti s chystaným I. vatikánským koncillem staví odmítavě proti dogmatickému vyhlášení papežské neomylnosti a nane-

30 V tabulce národů podle absolutního počtu žádostí (srov. HM II, s. 829–831) zaujímají Čechy a Morava pěkně 23. místo z celkového počtu 63 míst.

31 HM II, s. 747.

32 HM I, s. 176, otiskuje úplný text žádosti této synody.

33 Dne 27. února 1933 a 8. srpna 1935. Srov. HM I, s. 424.

34 Olomoucký arcibiskup František Sal. Bauer žádal tedy dvakrát: nejprve, když ještě nebyl kardinálem (dne 18.–20. července 1910), a podruhé už jako kardinál (dne 3.–6. srpna 1912). Srov. HM I, s. 1025.

35 Pavel de Huyn žádal tedy dvakrát: poprvé jako brněnský biskup (dne 18.–20. července 1910; srov. HM I, s. 987) a podruhé jako pražský arcibiskup (dne 10. listopadu 1917; srov. HM I, s. 768).

36 HM I, s. 186–202 (text žádosti); t. II, s. 963–964 (zpráva o ní).

bevzetí.³⁷ V této své pozici vytrval i během samotného koncilu, kde byl považován za vůdce už zmiňovaných „*Episcopi oppositentes*“.³⁸

Závěr

Na závěr našeho příspěvku se můžeme ptát, jaký je teologický význam žádosti o dogmatizování Mariina nanebevzetí, kterými jsme se právě zabývali. Také ve světské oblasti se můžeme setkat s něčím podobným, totiž s různými peticemi, které jsou občany zasílány příslušným státním orgánům, aby je pohnuly k určitému kroku nebo aby jim naopak v něčem zabránily. Jako i v jiných případech, když srovnáváme oblast světskou s oblastí náboženskou, můžeme vidět, že se zde vyskytuje jistá analogie: nejedná se tu tak ani o úplnou různost, neboť žádosti o vyhlášení nanebevzetí se v něčem shodují se zmiňovanými politickými peticemi, ale ani o úplnou totožnost, protože ony žádosti se zároveň s politickými peticemi v něčem rozcházejí.

Tím, v čem se žádosti o vyhlášení nanebevzetí liší od politických peticí, je zvláště skutečnost, že nejsou nástrojem určitého mocenského tlaku na příslušnou církevní autoritu, ale pokornou žádostí, jak je to vyjádřeno i jejich slovní formou. Dále je to skutečnost, že jsou pouze projevem již něčeho existujícího, a to tzv. nadpřirozeného smyslu víry (*sensus fidei*). Co je tímto nadpřirozeným smyslem víry, učí výstižně II. vatikánský koncil: „*Celek věřících, kteří mají pomazání od Svatého, se nemůže mýlit ve víře. Tuto svou neobyčejnou vlastnost projevuje prostřednictvím nadpřirozeného smyslu pro víru celého lidu, když «od biskupů až po poslední věřící laiky»³⁹ dává najevo svůj obecný souhlas ve věcech víry a mravů.*“⁴⁰

Smysl víry je tradičně považován za jednoho z významných svědků posvátné tradice církve, tedy za něco, v čemž se tato tradice odráží a projevuje. Žádosti o vyhlášení nanebevzetí Panny Marie jako vnější projev smyslu víry celého věřícího lidu byly tudíž jedním z významných vyjádření tradice církve ohledně této pravdy víry, a tak se také o ně mohl opřít učitelský úřad církve v osobě papeže Pia XII., když vyhlášoval dogma o Mariině nanebevzetí. V tomto smyslu se jed-

37 Srov. HM II, s. 899–900.

38 „... *Cardinalis Schwarzenberg, dux ille celeberrimus «Episcoporum oppositentium»...*“ HM II, s. 914–915.

39 Sv. Augustin: *De Praedestinatione Sanctorum* 14, 27, PL 44, 980.

40 „*Universitas fidelium, qui unctionem habet a Sancto, in credendo falli nequit, atque hanc suam peculiarem proprietatem mediante supernaturali sensu fidei totius populi manifestat, cum «ab Episcopis usque ad extremos laicos fideles» universalem suum consensum de rebus fidei et morum exhibet.*“ Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II: *Constitutio dogmatica de Ecclesia «Lumen gentium»*, 12. In: Týž: *Constitutiones. Decreta. Declarationes*. Typis Polyglottis Vaticanis 1966, s. 113–114 (čes. vyd.: II. vatikánský koncil: *Věroučná konstituce o církvi «Lumen gentium»*, 12. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Přel. pracovní skupina pod ved. O. Mádra. Praha 1995, s. 48).

nou vyjádřil kardinál Joseph Ratzinger: „.... dogmata z let 1854, 1870 a 1950⁴¹ byla možná, protože smysl víry je probudil, učitelský úřad a teologie jím byly vedeny a pomalu se ho snažily dosáhnout.“⁴²

THE ASSUMPTIONIST MOVEMENT

One of the factors leading to the proclamation of the dogma of the Assumption of Virgin Mary by Pope Pius XII. the 1st November 1950 was the large petition movement, i. e. the assumptionist movement. The article examines this movement, in its first part the edition of the petitions of the Assumption in the book *Petitiones de Assumptione corporea B. V. Mariae in Caelum definienda ad Sanctam Sedem delatae* edited by Jesuits Hentrich and de Moos. This book demonstrates the fact, that the majority of catholic bishops and more than eight millions of lay people petitioned the Assumption. In the second part the article describes briefly the history of the assumptionist movement in the years 1863–1940 (in its eight stages). In the third part of the article there is mentioned the Czech-Moravian participation in the movement, i. e. the number of the Czech-Moravian petitions, the important collective petition of the bishops of the Austrian empire and the opposition of Prague archbishop Cardinal Schwarzenberg against the proclamation of the dogma. The conclusion examines the theological value of the petitions: as the manifestation of the supernatural sense of faith (*sensus fidei*) they take part in the expressions of the sacred Tradition of the Church.

41 Tj. dogmata o neposkvřněném početí Panny Marie, o papežské neomylnosti a o nanebevzetí Panny Marie.

42 „.... i dogmi del 1854, 1870 e 1950 furono possibili, perché il senso della fede li aveva rinvenuti, magistero e teologia furono guidati da esso ed hanno lentamente cercato di raggiungerlo.“ Ratzinger, Joseph: *Introduzione*. In: Congregazione per la Dottrina della Fede: Istruzione «Donum veritatis» sulla vocazione ecclesiale del teologo (24 maggio 1990). Documenti e studi 14. Città del Vaticano 1993, s. 12 (čes. vyd.: *Úvod k instrukci Kongregace pro nauku víry «Donum veritatis»*. In: Kongregace pro nauku víry: Instrukce «Donum veritatis» o církevním povolání teologa. Přel. Š. M. Filip. Olomouc 1999, s. 5). Srov. také Dillenschneider, Clément: *Le sens de la foi et le progrès dogmatique du mystère marial*. Bibliotheca Mariana Moderni Aevi II. Romae 1954.